

Л В У

Д В А Е Т А П И

1950

З М І С Т :

1. ДВА ЕТАПИ	стор: 3
2. ДО ГЕНЕЗИ УГВР	5
3. УНІВЕРСАЛ УГВР	15
4. ПЛЯТФОРМА УГВР	17
5. АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	20
6. ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ МИТРОПОЛИТА А. ШЕПТИЦЬКОГО	20
7. ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ МИТРОПОЛИТА ПОЛКАРПА	21
8. АКТ 30-го ЧЕРВНЯ 1941	23
9. НА НЕБЕЗПЕЧНОМУ ЗАКРУТІ	27
10. МИ У ВІЧІ СМІЄМОСЯ СМЕРТІ	31

ДВА ЕТАПИ

Останнє десятиліття — це дуже бурхливий період в житті українського народу. Друга світова війна, що розгорілась між окремими імперіалістичними державами за здобуття нових колоній і за перерозподіл вже загарбаних теренів, дуже скоро втягнула у свій вир теж українські землі. В ході розвитку війни український народ найшовся в самому центрі смертельного змагу російсько-большевицького і німецько-гітлерівського імперіялізмів і мусів покласти велитенські зусилля і важкі жертви людей і майна, щоб зберегти себе перед тотальним винищенням, до чого прагнули і Росія і Німеччина.

Сьогодні ще передчасно робити аналізу історичних подій і фактів, що мали місце в Україні за останніх десять років. Все таки українська епіпільнота на еміграції, зокрема та її частина, що перебула війну далеко поза кордонами України, на американському континенті, повинна мати належний образ останнього десятиліття української історії.

Актом відновлення української державности 30 червня 1949 року започатковано новий етап в історії революційно-визвольної боротьби українського народу, який перед цілим світом заманіфестував свою непохитну волю жити вільним життям у своїй національній державі. Коли ж та воля була порушена наїзником, коли німецький окупант зброєю силою знищив відновлену українську державу, український народ під керівництвом Організації Українських Націоналістів розпочав негайно широкозакроєну протиакцію.

На базі Акту 30 червня повсталала Українська Повстанча Армія, яка у своїх рядах об'єднала широкі народні маси і заініціювала тісну співпрацю всіх поневолених народів Східньої Європи і Азії, підтримуючи створення Антибольшевицького Б'юро Народів (АБН). Але найбільшим досягненням Української Повстанчої Армії і її Головного Командування було здійснення концепції єдиного всенационального керівництва українським визвольним рухом.

В умовах найжорстокішої окупації, в часі, коли Україну покидав німецький окупант і поновно надближався російський — під охороною Української Повстанчої Армії на українських землях завершився другий важливий етап найновішої історії українського народу: створення єдиного керівного центру визвольної боротьби, Української Головної Визвольної Ради (УГВР).

Акт відновлення української державности і створення Української Головної Визвольної Ради, це ті два етапи, що мали вирішний вплив на спрямування і характер українського визвольного руху, на його політичний, ідейний і соціальний зміст. Ці акти, а зокрема сформування єдиного керівного центру УГВР, забезпечили стійкість і життєздатність українського визвольного руху в оперті на широкі народні маси.

Коли ми сьогодні є свідками того, що навіть найжорстокіший герор-большевицького окупанта не в силі зламати геройського спротиву цілого нашого народу в Україні, то власне тому, що український народ був належно підготований до поновної російської окупації під оглядом організаційно-мілітарним і політично-ідейним і що заіснував єдиний керівний центр, якому підпорядкувались наявні військові і політичні сили національної України.

Потрібно, щоб про цей процес формування всеобіймаючого революційно-визвольного фронту на українських землях була всесторонньо поінформована українська спільнота на еміграції. В платформі Української Головної Визвольної Ради є відмічена роль еміграції у спільному фронті боротьби за визволення України. Зокрема виразно про це говорить у „Зверненні УГВР до українців на чужині”, де УГВР закликає українську еміграцію до тісної співдії з воюючою Україною.

„Звертаючись до Вас у цей історичний момент, наші Друзі на еміграції, — читаємо у „Зверненні” — кличемо Вас також там у далеких краях Європи й усього світу, стати єдиним спільним фронтом за велике спільне діло, за відбудову Української Самостійної Соборної Держави. Нехай підуть у непам'ять всі спори, хай живе й розвивається те, що Вас єднає, що Вас лучить, що робить з Вас могутнє рам'я на вигнанні, яке дасть піддержку Краєві та pomoже всьому народові нести важкий тягар визвольної боротьби. Тільки спільними зусиллями Краю та еміграції, тільки при вмілому використанні назовні боротьби, що її веде сьогодні Край, тільки у спільній акції всього українства — здобудемо Українську Державу”.

Визвольні змагання українського народу далеко не чужі українській еміграції, яка вже не раз маніфестувала свою єдність з батьківщиною і морально та матеріально її змагання піддержувала і піддержує. Цей зв'язок еміграції з Україною мусить дальше поглиблюватись і закріплюватись, щоб спільні зусилля в боротьбі за українську державу дали найкращі результати.

З тією метою Центральне Бюро Ліги Визволення України вирішило у роковини проголошення відновлення української державности 30 червня 1941 року, і в роковини створення Української Головної Визвольної Ради 11 липня, 1944 року, опублікувати деякі матеріали, що мають відношення до тих двох подій.

На окрему увагу заслуговують передусім матеріали, опрацьовані творцями обох актів, а це Голови Бюро Проводу Організації Українських Націоналістів Степана Бандери „Про акт 30 червня 1941 року” і Головного Командира Української Повстанчої Армії, ген. Тараса Чупринки „До генези Української Головної Визвольної Ради”. Пастирські послання Митрополита Української Греко-католицької Церкви, Андрея Шептицького і сьгоднішнього Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви Полікарпа, універсал і платформу Української Головної Ради та Акт проголошення відновлення української держави — треба розглядати, як ілюстративний, документарний матеріал.

М. СОСНОВСЬКИЙ

ДО ГЕНЕЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

Генерал ТАРАС ЧУПРИНКА

Визвольні Змагання українського народу 1917-21 рр. закінчилися для нього невдатно. Після 1920 р. значна частина учасників українських армій опинилася в таборах для інтернованих у Польщі і ЧСР. Українські політичні діячі, головно із Східноукраїнських Земель, які брали активну участь у відновленні української самостійної держави і в боротьбі за неї, переважно емігрували. Українські Землі роздерто між ССРСР, Польщу, Румунію та ЧСР. Український народ знов опинився під пануванням чужинців.

Визвольну боротьбу українського народу 1917-21 рр. репрезентували два Уряди — Уряд Української Народної Республіки (УНР) та уряд Західньо-Української Народної Республіки (ЗУНР). В 1918 р. це було зумовлене окремим розвитком визвольної боротьби українського народу в межах царської Росії і окремим — в межах Австрійської монархії. Об'єднання усіх українських земель в одній Українській Республіці 22 січня 1919 р. в Києві, лише на короткий час припинило існування двох окремих Урядів. З уваги на специфічні, головним чином зовнішньо-політичні, умови, що в них проходила визвольна боротьба українського народу в 1919-21 рр., обидва уряди далі продовжували існувати і діяти окремо.

Після 1920 р. були примушені емігрувати й обидва Уряди. На емі-

грації Уряд ЗУНР як представництво Західньої України (проіснував до остаточного вирішення справи Галичини Радою Амбасадорів 15.ІІІ. 1923 р. Уряд УНР продовжував існувати далі, хоч після ліквідації Спільки Визволення України (СВУ), тобто після 1930 р., його впливи на Українських Землях були дуже малі. Тут, на Українських Землях, в 1921-39 рр. в обстановці з одного боку, посиленого наступу окупантів на український народ, зокрема в обстановці скрайно ворожої українському народові політики московсько-більшевицьких окупантів і, з другого боку, в обстановці постійного росту визвольної революційної боротьби українського народу за національне визволення створювався новий стан національно-політичних відносин. Уряд УНР, який продовжував стояти на політичних позиціях 1918-21 рр. та ні своїм особливим складом, ні своїми поглядами ніякою мірою не відбивав тих глибоких перемін, що dokonувалися у національно-політичному житті українського народу на Українських Землях — вже не міг уважатися представником цього нового стану національно-політичних відносин в Україні.

Після 1920 р. український народ, насильно загнаний в окупантське ярмо, своєї визвольної боротьби не припинив. Він її посилено провадив далі у різних формах і на різних

ділянках свого національного життя.

Найхарактеристичнішим явищем українського національного життя 1921-39 рр. було виникнення і постійний ріст визвольної підпільної, революційної боротьби українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. На фронті підпільної боротьби опинився найпатріотичніший, найідейніший, найактивніший український елемент. Щораз ширше вкорінювалися в Україні ідеї українського націоналізму. Скрізь там, де вони доходили, вони неподільно опановували українські народні маси, різні українські національні середовища. Український визвольно-революційний рух став одним із найважливіших факторів українського національного політичного життя.

Вибух у 1939 р. другої світової війни дав українському народові нові надії на можливість здійснення його самостійницьких прагнень.

Зокрема, провідні українські політичні кола вирішили використати для здійснення самостійницьких ідеалів українського народу вибух німецько-більшевицької війни в 1941 р. З ініціативи українських націоналістичних кіл 30 червня, 1941 р., тобто зараз же в перших днях німецько-більшевицької війни, на Українських Землях утворився незалежний український Уряд — Українське Державне Правління, яке перед усім світом проголосило відновлення Української Самостійної Держави.

На проголошення самостійності України німці відповіли виарештуванням членів Українського Державного Правління, багатьох діячів українського підпільного руху та чільних українських патріотів.

Терористична, гнобительська політика німецьких окупантів в Україні допровадила, в наслідку, тільки до поглиблення і поширення боротьби українського народу. Український визвольний рух, шукаючи нових шляхів, змагав, як і змагає все

до однієї і тієї самої мети — до побудови Української Самостійної Соборної Держави.

1942 рік в Україні, і особливо друга його половина, позначився посиленням наступом гітлерівських загартників на український народ. Особливо жорстокого гноблення зазнало українське населення у т. зв. „Райхскомісаріяті Україна”. Ним ці силоміць вивозили все працездатне населення на каторжні роботи в Німеччину, немилосердно грабили його з останніх харчових запасів, за найдрібніший спротив їхнім драконським зарядженням палили цілі села та вимордовували сотні ні в чому невинних мешканців, в тому числі завжди дуже багато жінок і дітей, масово арештували українських самостійників, усіх українських патріотів.

Крім гітлерівських окупантів, українські народні маси, зокрема селян, тероризували і грабували банди большевицьких партизанів. Ці банди, посуваючись з Білорусії, почали опановувати північні і північно-західні лісові терени України. Вся „протинімецька боротьба” большевицьких партизанів зводилася до грабування в українського населення останніх шматків хліба, останньої одежини, до розшуків та розправ над українськими патріотами.

Активний, бойовий елемент Полісся та північної Волині, зорганізований в рядах ОУН, з метою боронити українські маси перед терором гітлерівців і большевицьких партизанів та прагнучи активно із зброєю в руках боротися за здійснення самостійницьких прагнень українського народу, осінню 1942 р. почав творити збройні групи. Ці групи були примушені провадити боротьбу відразу на три fronti: проти гітлерівських окупантів, проти насланих Кремлем в Україну большевицьких партизанів та проти польських шовіністів. Ці, мріючи про відновлення польського панування на Українських Землях, орга-

нізовані і озброювані німцями, й собі почали у всілякий спосіб знушатися над українським народом.

Збройну, партизанську боротьбу проти ворогів українського народу українські народні маси привітали з захопленням. До бойових груп

РОСТИСЛАВ ВОЛОШИН-ПАВЛЕНКО
ГОЛОВА 1-го ВЕЛИКОГО ЗБОРУ УГВР
в 1944 р. загинув в бою з більшовиками в 1946
році на Волині.

почало напливати щораз більше патріотичного, здебільша молодого, боездатного елемента.

В лютті 1943 р. внаслідок особливого загострення німецького терору, збройна повстанська боротьба українського населення проти гітлерівських окупантів стала на Волині і Поліссі масовим явищем.

Повстанські відділи, що сформу-

валися після масового переходу на нелегальне становище тисяч української молоді, тисяч українських чоловіків і жінок, не могли вже існувати як бойові групи ОУН тому, що в них, крім членів ОУН, також опинилися люди, співчуваючі деколи різним іншим політичним групам, в минулому деколи до цих груп приналежні, опинилися багато безпартійних українських патріотів. З цих причин прийшло до переорганізування усіх збройних відділів у загальнонаціональну, понадпартійну Українську Повстанчу Армію (УПА).

В короткий час новозорганізована УПА відбила всі німецько-більшевицькі наступи на українське населення Волині та Полісся і обмежила панування німців на цих теренах виключно тільки до більших міст, головних шосейних шляхів та залізничних ліній. Одночасно УПА також звузила терени, опановані більшевицькими партизанами, до окремих, невеличких лісових островів.

Таким чином під виключною контролею УПА опинилися значні території Волині та Полісся. УПА вже не могла обмежуватися тільки до бойових дій, але мусіла також зайнятися впорядкуванням опанованих територій і організаціями на них влади. Негайного втручення й організації вимагали адміністрація терену, шкільництво, земельні справи, господарське життя в цілому. Всі ці справи Командування УПА-Північ упорядкувало відповідними наказами.

Літом 1943 р. УПА поширилася на Галичину і велику частину Правобережжя. Широка збройна боротьба проти всіх окупантів України за Українську Самостійну Соборну Державу виразно стала загальним виявом самостійницьких прагнень українських народних мас, українського народу в цілому. Починалася нова доба у визвольних змаганнях українського народу, нова доба в історії України.

Відступ німецьких армій, розвал Німеччини, що зарисовувався шораз виразніше, передові ідеї свободи народів і людини, що їх голосила УПА, притягали в лави УПА багатьох втікачів з німецьких таборів для військовополонених та з різних допоміжних військових формацій організованих німцями з поневолених большевицькою Москвою народів. В лавах УПА опинилося багато грузинів, азербайджанів, білорусів, татар та ін. Всіх їх зорганізовано при УПА в окремі національні відділи під їх власним командуванням.

З метою дати боротьбі іншонаціонального елементу в лавах УПА відповідну політичну платформу, з ініціативи УПА в листопаді 1943 р. на Волині скликано Конференцію Поневолених Народів. На конференції визначено спільні цілі і методи боротьби всіх поневолених Москвою народів.

Бойові і політичні успіхи УПА зацікавили українською проблемою сусідів України та інші чужонаціональні політичні кола. До Головного Командування УПА почали навіязуватися представники урядів других держав, бажаючи провадити переговори з офіційним представництвом українського народу з метою регулювати цілий ряд політичних справ актуальних зараз чи в майбутньому. Тому, що такого загальнонаціонального представництва українського народу в той час ще не було, — взимі 1943-44 р. ці переговори провадило Головне Командування УПА. До участі в цих переговорах Головне Командування запросило також представників інших українських політичних самостійницьких угруповань.

Масове поширення збройної боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу, що сталося в наслідок глибокого вкорінення серед якнайширших мас українського народу ідеї українського визвольно-революційного руху; виразно все-національний характер цієї бороть-

би; опанування УПАрмією значних територій Українських Земель; наближування до кінця війни між окупантами України — гітлерівською Німеччиною і большевицькою Москвою, та, у зв'язку з цим, можливість заіснування догідної ситуації для української визвольної справи; значний зріст ваги української проблеми в наслідок визвольної боротьби українського народу — всі ці моменти спонукали Головне Командування УПА заініціювати акцію в напрямі утворення загальнонаціонального, всеукраїнського політичного центру, який взяв би на себе найвище політичне керівництво визвольною боротьбою за Українську Самостійну Соборну Державу та репрезентував би цю боротьбу на зовні.

Треба підкреслити, що тут йшлося про утворення нового всеукраїнського, загальнонаціонального центру — такого центру, який відбивав би новий стан національно-політичних відносин в Україні — стан широкорозгорнутої боротьби та який відповідав би всім потребам такої широкорозгорнутої боротьби: був би здібний такою боротьбою дійово керувати та належно її репрезентувати. Таким центром не міг уважатися Уряд УНР, що формально продовжував існувати, тому що він, як ми вже про це згадували, від тридцятих років уже ні якою мірою не віддзеркалював тих глибоких політичних перемін, що доконувалися серед українського народу на Українських Землях, і був цілковито відірваний від тієї визвольно-революційної боротьби, яка саме під час тридцятих років в Україні виникла. Таким центром не могло бути також Українське Державне Правління, утворене на Українських Землях у червні 1941 р., з тієї простої причини, що майже всі члени цього Правління сиділи в цей час у німецьких тюрмах і концтаборах.

Для здійснення плану утворення всеукраїнського, загальнонаціональ-

ного політичного центру (цей плян зродився в колах Головного Командування УПА восени 1943 р.) — весною 1944 р. утворено Ініціативний Комітет. Цей комітет відразу взявся до інтенсивної праці в цьому напрямі.

Саме в тому часі, тобто в березні 1944 р. на лінії Ковель-Броди-Коломия зупинилася велика зимова большевицька офензива. Таким чином Українські Землі, розрізані лінією фронту, перебували під двома окупаціями: переважна частина Українських Земель була вже під новою московсько-большевицькою окупацією, а невеличка частина Західноукраїнських Земель — під гітлерівською. Програна гітлерівської Німеччини була вже цілком очевидна: німці не капітулювали, надіючись хіба на чудо.

Яке було політичне обличчя Українських Земель, що опинилися під новою російсько-большевицькою окупацією, зокрема ж — Східноукраїнських Земель?

Активно в систему окупанта вклучалася цілком незначна частина східноукраїнського населення: колишні большевицькі партизани, члени большевицької партії колишні працівники большевицької адміністрації тощо. Тут треба відмітити, що останнім часом в большевицькій партії, в адміністрації опинився найменше вартісний, спекулятивний елемент, єдиним життєвим девізом якого була особиста нажива, особиста кар'єра і більше ніщо. Такого елемента не бракує, мабуть, серед ні одного народу в світі і він завжди заповняє ряди всяких агентур, саме цей елемент, щоб здобути собі прихильність нової влади, на кілька місяців, а то і тижнів, перед приходом большевиків в Україну масово йшов у большевицькі партизанські відділи, що большевицька пропаганда не поминула розрекламувати як „масове поширення партизанського руху в Україні”.

Друга, чисельно найбільша, основна частина українського населення

Східноукраїнських Земель, будучи формально лояльною супроти нової окупантської влади, — в глибині душ і цих окупантів ненавиділа.

Третя, досить значна, частина національно свідомого і активного східноукраїнського елемента, побоюючись большевицьких репресій і нехотючи служити большевицьким окупантам, виїжджала на Захід, на еміграцію.

Четверта частина східноукраїнського населення, охоплена і організована українським визвольно-революційним рухом осталась на Рідних Землях під большевицькою окупацією, щоб продовжувати тут визвольну протибольшевицьку боротьбу. Дехто із східноукраїнських революціонерів переходив фронт у Західній Україні, маючи у пляні негайно після переходу фронту вертатися у східні області України. В східноукраїнських областях діяли також деякі відділи УПА.

Деяка інша була політична ситуація на Західних і Північнозахідних Українських Землях.

Поза невеликою частиною українського громадянства головно інтелігенції, яка або орієнтувалася на німців або не чула в собі сили залишитися на Землях для активної боротьби проти большевицьких окупантів і тому готова була емігрувати на Захід, — переважна більшість українського населення, наставлена до большевицьких окупантів скрайньо ворожо, була рішена залишитися на Рідних Землях і продовжувати активну збройну боротьбу проти московсько-большевицьких загарбників за Українську Самостійну Соборну Державу. Українське населення цієї частини України було цілком під впливами УПА і революційного підпілля.

Якщо аналізувати стан і уклад українських політичних сил на Українських Землях на провесні 1944 р. та абстрагуватися від т. зв. КП(б)У, як виразно не-української агентур-

вої політичної сили, то треба ствердити, що єдиною організованою серйозною політично-активною силою була тут тільки Організація Українських Націоналістів (ОУН). ОУН, майже цілком за винятком міста тільки деяких середовищ міської інтелігенції, мала за собою народні маси Західних і Північно-західних Українських Земель. Вона проявила найбільшу активність у кожному відношенні. На всіх політичних акціях УПА, що їх вона до цього часу провадила, слідний був дуже сильний вплив ідей ОУН. ОУН посилено готувалася до боротьби з московсько-більшевицькими окупантами, залишаючи з цією метою на Українських Землях майже всі свої кадри.

Коли брати до уваги кількість прихильників, то після ОУН, як чергове політичне середовище на Західноукраїнських Землях треба назвати середовище Українського Центрального Комітету (УЦК). Його впливи можна б порівняти з впливами Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО), Фронту Національної Єдності (ФНЕ), (переважна частина комбатантів колишньої Української Галицької Армії, об'єднаних до 1939 р. в т. зв. Молодій Громаді). Всіх цих людей об'єднували менше-більше однакові, виразно пронимецькі, погляди на завдання і методи української визвольної політики німецької окупації. Спираючись на організаційний апарат УЦК, ці люди провадили в дусі своїх поглядів досить широку політичну пропаганду серед галицько-українських мас. Ця група, а особливо її частина складена з комбатантів, душею яких був Д. Паліїв, дуже активізувалася у зв'язку з пляном утворити з галицьких українців дивізію „Галичина”. Комбатанти колишньої УГА задумали в цьому випадку повторити експеримент з першої світової

війни і так як тоді через формування Українських Січових Стрільців так тепер через дивізію „Галичина” дійти до утворення української військової сили, яка при сприятливій політичній обстановці змогла б повести боротьбу за Українську Самостійну Державу. Вся їхня ставка фактично була поставлена на німців. Впливи цієї групи обмежувалися виключно до Галичини і то тільки до частини інтелігентських і священничих кіл.

Деякі, цілком невеликі, впливи серед інтелігенції Галичини, менше вже на Волині, як також деякі зв'язки з окремими громадянами Східної України мала ще ОУН, керована А. Мельником. Ця політична група змагала до розв'язки українського питання в рамках німецької системи. Підтвердженням цього є позитивне становище цієї групи до дивізії „Галичина”, відставлення туди таких своїх провідних членів як, напр., Кониць відмовлення від будь-якої активної протинімецької боротьби, скрайнє негативне ставлення до УПА, тощо. Разом з цим ОУН під провідом А. Мельника дуже песимістично оцінювала можливість боротьби в умовах більшевицької окупації і тому її організовані кадри втікали перед більшевиками на Захід.

Всі інші колишні політичні партії та осередки в Західній Україні фактично не існували. Щонайвище тут можна було ще брати до уваги окремих людей, в минулому часто навіть визначних діячів колишніх політичних партій і груп, які мали деякі, до речі, дуже слабкі зв'язки між собою на Українських Землях і поза ними, а також зв'язки серед деяких закордонних кіл. Середовища, що їх репрезентували ці люди, були політично майже цілком не активні. Ці люди могли допомогти українській визвольній справі що-

вище своїми зв'язками і особистим авторитетом, що його вони ще мали серед деяких українських кіл. До таких середовищ треба було зарахувати групу колишніх політичних діячів УНР, УНДО-ня, гетьманців.

Поза перерахованими тут політичними партіями і середовищами жадних інших політичних сил в українському житті в цей час не було. Українське політичне життя не могло вільно розвиватися ні під німецькою, ні під большевицькою окупаціями і тому всі слабші політичні партії, які раніше існували, були цілком зметені з лиця землі, а їхні лідери в більшості випадків відсунулися від участі в активному політичному житті.

Ініціативний Комітет вирішив творити представництво українського народу на демократичній основі. Демократична платформа давала можливість залучити до керівництва визвольною боротьбою всіх чесних і національно вартісних українських патріотів незалежно від їхніх партійних поглядів.

Основні пункти політичної платформи нового політичного представництва українського народу, були такі: 1. Беззастережно визнати ідею Української Самостійної Соборної Держави як найвищу ідею українського народу. 2. Визнати революційні методи боротьби за Українську Самостійну Державу також доцільними методами визвольної боротьби. 3. Здекларувати своє вороже становище супроти московських большевиків та німців як окупантів України. 4. Визнати демократію як устроєвий принцип представництва. Пункти 2 і 3 Платформи були зумовлені тією обставиною, що ініціатива творення загальнонаціонального представницького органу вийшла саме від УПА, яка провадила революційну боротьбу як проти большевицьких так і проти гітлерівських окупантів, і що цей ор-

ган мав очолювати і керувати саме такою боротьбою українського народу проти всіх окупантів України.

Веручи за основу формування загальнонаціонального керівництва українського народу демократичний принцип, Ініціативний Комітет змагав цим способом якнайкраще, якнайповніше відбити в цьому тимчасовому українському парламенті всі, існуючі в цей час в Україні, здорові національно-політичні сили. Особливо багато уваги Ініціативний Комітет приділяв притягненню до проєктованого представництва представників східньоукраїнського громадянства, що стояло в опозиції до большевицького режиму. Тут особливий натиск покладено на притягнення до цього представництва самостійників молодого покоління, вихованих вже в умовах большевицької окупації.

Праця ініціативного Комітету не йшла легко. Найбільші труднощі були, очевидно, зумовлені потребою дуже суворої конспірації, що її треба було перестерігати при підготовці всієї справи. Обговорювати цю справу можна було виключно з людьми дуже певними та дискретними. Поза акцією мусіли опинитися, очевидно, групи, які одверто співпрацювали з німцями. Також поза акцією мусіли опинитися групи, які були вороже наставлені до УПА і які нерідко, як методу міжпартійної боротьби, стосували денунціацію перед ворогом. Крім представників кіл сутополітичних, Ініціативний Комітет притягнув до Представництва ще декількох визначних громадян, які репрезентували інші, позаполітичні українські закінчення.

11 липня, 1944 р., далеко від непоміченого ока, в Карпатах, почалися наради нового Українського Революційного Парламенту. Крім громадські кола. В червні 1944 р. праця Ініціативного Комітету була

УПА охороняв місце нарад перед можливим наскоком німців, чи польових партизанів. Зібралися представники всіх Українських Земель, при чому особливо численно були представлені Східньоукраїнські Землі. Зійшлися люди різних політичних поглядів. Були тут такі, які репрезентували активно діючі організовані політичні партії, а були представники й неактивних в даний момент політичних середовищ, які однак, могли внести свій вклад у визвольну боротьбу українського народу. Були й представники позаполітичних українських кіл.

Збори святочно проголосили себе Тимчасовим Українським Парляментом і назвали себе Українською Головною Визвольною Радою (УГВР). На Голову Великого Збору УГВР обрано відомого громадського діяча Волині, Ростислава Волошина.

Великий Збір вислухав широку політичну доповідь про міжнародне становище, довідь про військове становище, що її виголосив Головний Командир УПА, та доповідь про дотеперішні стосунки Головного Командування УПА з представниками других держав.

Особливо живу дискусію викликала доповідь про міжнародне становище. В дискусії зударилися представники старшого політичного покоління з молодшим революційним табором. Дуже живу участь у дискусії приймали представники Східніх Українських Земель. Пройнятий ідеєю Української Самостійної Соборної Держави. Великий Збір УГВР зумів узгіднити думки старшого і молодшого політичних поколінь. Не менш живу виміну думок викликав звіт про стосунки Головного Командування УПА з представниками других держав, і, зокрема звіт про стосунки з польськими визвольними силами.

В дальшому Великий Збір УГВР

приступив до опрацювання Універсалу та Платформи УГВР. Соціально-економічна частина Платформи дала змогу учасникам-громадянам Східньоукраїнських Земель висловити думку східньоукраїнського громадянства на ці справи. Великий Збір дуже уважно прислухався до цих думок і в суспільно-економічній ділянці цілком прийняв пропозиції „східняків”.

З черги Великий Збір УГВР опрацював Статут УГВР, що в ньому знайшов реальне відображення демократизм учасників Збору. Устрій УГВР, будучи, з одного боку, суто-демократичним, дає з другого боку, тверду основу для існування і діяльності органів УГВР, так дуже потрібну у важких і змінливих революційних умовах. Взявши до уваги те, що з бігом часу серед українського народу можуть виникнути нові політичні сили, як також те, що можуть змінити своє становище до УПА існуючі політичні групи, Великий Збір УГВР прийняв постанову про можливість кооптувати до УГВР нових членів, які були б виразниками цих сил.

Виходячи з того, що всяке народне представництво доти є справжнім виразником волі народу, доки воно леє серед народу і від нього не відривається, Великий Збір УГВР постановив, що місцем перебування УГВР є Українські Землі, а за кордон виїзджають тільки окремі члени УГВР з окремими дорученнями. Така постанова забезпечує УГВР перед перетворенням її в еміграційне представництво, як це було нпр., з Урядом колишньої УНР, та робить її у політиці цілком незалежною від будь-яких сторонніх сил.

15 липня 1944 року відбулися вибори Голови Президії УГВР, членів Президії УГВР, Голови Генерального Секретаріату УГВР, Генерального Судді УГВР.

Урочиста тишина запанувала на

залі нарад, коли Голова Президії УГВР станув перед Головою Великого Збору УГВР, поклав руку на український державний герб та почав повторяти слова присяги... Це присягав Президент України перед усім українським народом...

Цього ж дня Великий Збір закрився, делегати роз'їхалися на місця своєї праці. Український Парламент — Українська Головна Визвольна Рада та Український Уряд — Генеральний Секретаріат УГВР почали діяти.

Не минуло й кілька місяців, як усі Українські Землі опинилися знов під московсько-більшевицькою окупацією. УГВР осталася на Українських Землях, — осталася з народом ділити з ним його долю й недолю, провадити його, керувати ним у його визвольній боротьбі.

На заклик УГВР не скоритися московсько-більшевицьким окупантам так, як раніше гітлерівським,

український народ відповів завзятою, героїчною боротьбою проти большевицьких гнобителів і експлуататорів України. Український народ керований УГВР, свою визвольну боротьбу продовжує й сьогодні, тобто вже продовж чотирьох років і є рішений продовжувати її далі, аж до її переможного закінчення — до побудови Української Самостійної Держави.

Визвольна боротьба, що її провадить в останні роки український народ під керівництвом УГВР, є найкращим підтвердженням того, що весь український народ, який бореться проти московсько-більшевицьких окупантів та їх українських агентів, беззастережно визнає Українську Головну Визвольну Раду та її цілком підтримує.

Особливо яскравою і могутньою маніфестацією єдності українського народу на Українських Землях з УГВР є цілковитий бойкот т. зв.

ВІДДІЛ УПА, ЯКИЙ ОХОРОНЯВ 1-ий ВЕЛИКИЙ ЗБІР УГВР ПЕРЕД МОЖЛИВИМ НАСКОКОМ НІМЦІВ, АБО БОЛЬШЕВІЦЬКИХ ПАРТИЗАН.

виборів у верховну раду ССРСР та бойкот таких же виборів у верховну раду УССРСР та місцевих рад, що його на заклик УГВР, не зважаючи на найдикий терор окупанта, перепровадив український народ в днях 10 лютого 1946 р., 9 лютого і 21 грудня 1947 р. Бойкотуючи на заклик УГВР большевицькі вибори, український народ не тільки здемаксував диктаторський, тоталітарно-терористичний, глибоко антидемократичний характер большевицького режиму, але й провів своє публічне масове голосування за УГВР та її Генеральний Секретарят — за свій Парлямент і Уряд.

Таємно, непомітно для широкого загалу йде праця УГВР на Українських Землях під московсько-большевицькою окупацією. Про неї чує український народ, лише в рядигоди, читаючи її звернення, заклики, постанови тощо. Про неї чують біліці УПА й учасники збройного підпілля, коли в наказах Головного Командування УПА чують слова: „Рішенням УГВР від дня.. нагороджений Золотим Хрестом Бойової Заслуги І-шої кляси...” Про неї знає кожний, хто повторяє слова Присяги УПА, складені на Великому Зборі УГВР. Про неї довідається, врешті, кожний, хто чує, що на полі слави крім рядових бійців УПА загинули також члени УГВР: уроженець Волині Ростислав Волошин — Голова Великого Збору УГВР та уроженець Східних Українських Земель

Йосип Позичанюк. Решта політичних праці УГВР з конспіративних причин покищо мусить бути закрита для широкої громадськості.

Праця Закордонного Представництва УГВР проходить в іншій обстановці. Воно має можливість виступати відкрито і про нього знають широкі політичні і громадські кола у всьому світі. Заступаючи українську визвольну справу на міжнародньому полі, Закордонне Представництво УГВР об'єктивно інформує закордон про становище в Україні. За його посередництвом увесь світ є поінформований про те, що український народ не склав зброї: не скорився, а активно бореться за своє національне і соціальне визволення, що не хрущови, не гречухи та коротченки є виразниками справжніх прагнень українського народу, а УГВР та її Генеральний Секретарят.

УГВР — всенародне представництво українського народу існує і діє. УГВР кермує визвольною боротьбою українського народу, очолює її та репрезентує. УГВР веде український народ через усі труднощі боротьби до остаточної перемоги — до Української Самостійної Соборної Держави.

(Передруковано із бюлетеню „Бюро Інформації Української Головної Визвольної Ради (УГВР)”, що появляється підпільно друком в Україні, рік I, випуск ч. 2 за серпень, 1948 р. стор. 6-13).

УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Революційним здвигом, зброєю Твоїх найкращих синів Ти здвигнув в 1917-1918 рр. на руїнах тогочасних імперіялізмів, що Тебе віками поневолювали, Храм Волі — УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Грізні вітри розвівали Твої переможні прапори над усіма містами України. Ними гордився Київ, Львів, Чернівці й Хуст. Вони вели в бій молоду Українську Армію, вони лопотіли на бойових кораблях Чорноморської фльоти.

Віковічні Твої вороги зруйнували цей святий Храм, але ж Ти, Український Народе, зберіг його в своїй душі як освященну спадщину предків. Впродовж наступного чвертьстоліття у боротьбі за волю Української Землі, за власну самостійну державу, Ти віддав мільйонові жертви.

І тепер вже п'ятий рік шаліє воєнна хуртовина, дрижить Українська Земля під полчищами ворожих військ.

Та не за Твою волю, Український Народе, ведуть імперіялістичні загарбники цю криваву та ворожу війну. Вони несуть Тобі тільки руїну, поневолення і смерть.

Ти не дав себе поневолити і проявив непохитну волю жити самостійним державним життям на своїй землі. На сторожі цієї волі Ти поставив — від карпатських верхів по Дон і Кавказ — збройні кадри своїх синів — Українську Повстанчу Армію (УПА).

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Гряде доба національно-визвольних революцій. Поневолені народи Сходу й Заходу в своїй безпереривній революційній боротьбі прагнуть, щоб на руїнах ворожих імперіялізмів побудувати вільне життя у своїх незалежних державах.

І Український Народ входить у вирішальну стадію своєї визвольної боротьби.

Сучасне українське покоління нехай буде гідне, що саме йому доведеться в героїській боротьбі завершити будову української держави.

Це велитенське завдання вимагає ще більшого ніж досі завзяття, ще більшої відданості справі, а перш за все, об'єднання всіх самостійницьких революційних сил під одним політичним проводом.

І тому, щоб об'єднати всі національно-визвольні сили українського народу, щоб з одного центру кермувати його визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати його політичну волю, та щоб протиставитися спробам ворогів української держави, розбити

єдиний самостійницький український фронт, створилася Українська Головна Визвольна Рада! Вона переймає від тепер керівництво визвольною боротьбою українського народу.

В УГВРаді об'єдналися представники всіх українських революційно-визвольних сил та різних політичних середовищ з усіх українських земель, які визнають самостійницьку платформу за єдину правильну у визвольній боротьбі українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу.

Українська Головна Визвольна Рада є найвищим і єдиним керівним органом українського народу на час його революційної боротьби, аж до створення Уряду Української Самостійної Соборної Держави.

Українська Головна Визвольна Рада присягає Тобі, Український Народе:

Боротись за те, щоб Ти був єдиним володарем на своїй землі,
за справедливий соціяльний лад без гніту й визиску,
за знищення кріпацтва і вільну працю селянина на власній землі,
за вільну працю робітника,
за широку ініціативу трудящого населення у всіх галузях господарської діяльності,

за повноту розвитку української національної культури.

Українська Головна Визвольна Рада кладе на вівтар боротьби за ці ідеали свою працю і своє життя.

Українська Головна Визвольна Рада закликає всіх українців, що живуть поза межами батьківщини до праці за визволення України.

Українська Головна Визвольна Рада вітає боротьбу інших поневолених народів за своє визволення. З ними, зокрема з нашими сусідами, український народ бажає жити в добросусідських взаєминах та співпрацювати в боротьбі проти спільних ворогів.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Ми свідомі того, що наша визвольна боротьба вимагає героїзму і кривавих жертв, а перш за все непохитної віри в свою ПРАВДУ. Ми віримо в Твої творчі будуючі сили, бо тільки вони є запорукою нашої перемоги.

Віримо, що не посоромиш землі своєї.

Героїчна боротьба Твоїх предків і пам'ять про їх лицарську смерть за українську державу — це для Тебе наказ.

Тому кличемо до Тебе: Ставай до боротьби за свою волю і за свою державу. Єднайся у своїй боротьбі, кріпись у своїй вірі!

Постій, липень 1944 р.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА

ПЛЯТФОРМА УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

1. Український національно-визвольний рух, створення самостійної української держави та боротьба за її закріплення в 1917-1921 рр. поглибили національну свідомість і посилили політичну активність українських народніх мас.

Упадок української держави внаслідок чужого завоювання, зумовленого недостатнім внутрішнім об'єднанням українських національних сил, полегшив чужинцям запанувати в Україні. Це панування позначилось небувалим гнітом, масовим пограбуванням українського народу, поверненням його селянства й робітництва у справжнє кріпацтво, з нещадною експлуатацією і винищенням мільйонів мас голодом і терором. Це страшне і криваве лихоліття впродовж 25 років навчило українські народні маси, що ніякий чужий політичний та соціальний устрій не піде їм на користь і що тільки власна національна суверенна держава є єдиною передумовою та запорукою нормального життя і розвитку нації та її культури, матеріального й духового добробуту народніх мас.

2. Сучасна війна між двома тотальними силами, московсько-большевицьким та німецько-гітлерівським імперіялізмами, ведеться за оволодіння в першу чергу українських земель, як вихідних позицій до панування у східній, а навіть у всій Європі. Вони стоять на позиціях тотальної, колоніальної експлуатації українських земель та їх

населення. Вириваючи українському народові всі матеріальні й господарські засоби, вони нещадно винищують провідні національні українські сили, нищать національну культуру і національну свідомість у масах, колонізують край чужим населенням, а українське населення масово вигублюють або вивозять за межі України.

3. Проте ця війна виснажує також наших ворогів і приводить їх до соціального та політичного розкладу. Це створює сприятливі передумови для визвольної боротьби поволеваних народів та полегшить їм остаточну перемогу.

4. З уваги на це необхідно:

а) у вирі сучасної тотальної війни оборонити український народ та його провідні кадри перед фізичним знищенням;

б) повести його до боротьби за своє визволення і власну суверенну державу.

Для здійснення цих завдань потрібний єдиний всеукраїнський національний фронт, організований на основі об'єднання всіх діючих національних українських сил, які змагають до української суверенної держави і єдиний керівний центр.

Тому за ініціативою Української Повстанчої Армії (УПА), що утворилася в процесі збройної боротьби українського народу проти грабунків і насильства окупантів над мирним українським населенням, зорганізуватися із представників усіх українських земель та українських

політичних середовищ всеукраїнський провідний центр під назвою: Українська Головна Визвольна Рада (УГВР)

ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ УГВР

1. Об'єднати й координувати дії всіх самостійницько-визвольних сил українського народу на всіх землях України та поза ними для національно-визвольної боротьби проти всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-більшевицького і німецько-гітлерівського імперіялізмів за створення Української Самостійної Соборної Держави (УССД).

2. Визначити ідейно-програмові напрями визвольної боротьби українського народу.

3. Керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державності і створення органів незалежної державної влади в Україні.

4. Репрезентувати, як верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном.

5. Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське представництво.

ОСНОВНІ ІДЕЙНО-ПРОГРАМОВІ ПРИНЦИПИ:

Збереження життя нації, національної єдності й культури — це перша й найвища ціль всякого здорового національного організму, національна суверенна держава є головною запорукою збереження життя і нормального розвитку нації та добробуту її громадян.

Тому українська нація в цей час повинна віддати всі свої сили для здобуття і закріплення власної держави.

Всі політично-активні українські чинники повинні сконсолідуватися в боротьбі за самостійну українську державу, усунувши всякі суперечливі питання соціально-політично-

го порядку, які без здобуття власної держави не мають під собою реального ґрунту.

Боротьба за національну самостійну державу може бути успішна тільки при умові, що вона буде проводитися незалежно від політичних впливів сторонніх сил.

На тій підставі УГВР визнає такі принципи своєї діяльності:

1. УГВР прагне до відбудови Української Самостійної Соборної Держави на всіх землях українського народу засобами революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійності українського народу, зокрема проти большевицьких і німецьких окупантів та при співпраці з усіма прихильниками такої самостійності.

2. УГВР твориться на принципі повної політичної незалежності своїх прагнень від впливів сторонніх сил і чинників.

3. УГВР об'єднує всі провідні політичні елементи незалежно від їх ідейного світогляду та політично-групової приналежності, що стоять на ґрунті політичної суверенності української держави та політичної незалежності українських визвольних прагнень.

4. УГВР приймає для об'єднання національно-визвольних українських сил у боротьбі за УССД таку політично-соціальну платформу:

а) забезпечення народньо-демократичного способу визнання політичного устрою в українській державі шляхом загального народнього представництва;

б) забезпечення свободи думки, світогляду й віри;

в) забезпечення справедливого соціального ладу в українській державі без клясового визиску й гноблення;

г) забезпечення розвитку української національної культури;

ґ) забезпечення справжньої законності в українській державі і рівності всіх громадян перед законом;

д) забезпечення громадянських

прав усім національним меншостям на Україні;

е) забезпечення права рівних спроможностей на освіту для всіх громадян;

є) забезпечення у трудовій господарській діяльності для всіх громадян вільної ініціативи, регульованої вимогами й потребами цілості нації;

ж) забезпечення вільної форми трудового землекористування із визначенням мінімальних і максимальних розмірів індивідуального землекористування;

з) усупільнення основних природних багатств країни: землі, лісу, вод і підземних скарбів з передачею рільних земель у постійне користування трудовим хліборобським господарствам;

й) удержавлення важкої індустрії і важкого транспорту, передача кооперативним об'єднанням легкої і харчевої індустрії, право широкого

вільного кооперування дрібних продуктів;

й) забезпечення вільної торгівлі в унормованих законодавством межах;

і) забезпечення вільного розвитку ремесла та права творення індивідуальних ремісничих варстатів і підприємств;

к) забезпечення права на вільну працю для фізичних та розумових працівників і забезпечення охорони інтересів робітництва соціальним законодавством;

5. УГВР проводитиме свою боротьбу за УССД в союзі зі всіма поневоленими народами Європи і Азії, які борються за своє визволення і визнають право України на політичну незалежність.

6. УГВР змагає до порозуміння і прагне мирного співжиття з усіма сусідами України на принципі взаємного права на власні держави на етнографічних землях кожного народу.

ВІДДІЛ УПА В РЕЙДІ НА СЛОВАЧЧИНІ

АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Волею Українського Народу, Організація Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її творця і вождя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває увесь український народ не складати зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена суверенна українська влада.

Суверенна українська влада запевнить Українському Народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння його потреб.

2. На західних землях України твориться українська влада, — яка підпорядкується українському національному урядові, що створиться у столиці України — Києві.

Українська національно-революційна армія, що твориться на українській землі, боротиметься далі проти московської окупації за суверенну соборну державу і новий, справедливий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Українська Держава!

Хай живе Організація Українських Націоналістів!

Хай живе провідник Організації Українських Націоналістів — Степан Бандера!

Льва-город, 30 червня, 1941 року.

Ярослав Стецько, Голова Національних Зборів

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

З волі Всемогучого й Всемилосердного Бога в Тройці Єдиного зачався нова епоха в житті Державної Соборної Самостійної України.

Народні Збори, що відбулися вчорашнього дня, ствердили й проголосили ту історичну подію.

Повідомляючи Тебе, Український Народу, про таке вислухання наших благальних молитов, взиваю Тебе до вияву вдячності для Всевишнього, вірності для Його Церкви і послуху для влади.

Воєнні часи вимагатимуть ще многих жертв, але діло розпочате в ім'я Боже з Божою благодаттю, буде доведене до успішного кінця.

Жерти, яких потреба конечно до осягнення нашої цілі, полягати-
муть передусім на послушному підданні справедливим наказам влади,
не противним Божим законам.

Український народ мусить у цій історичній хвилі показати, що має
досить почуття авторитету й життєвої сили, щоби заслужити на таке
положення серед народів Європи, в яким міг би розвинути усі Богом
собі дані сили.

Карністю, солідарністю, совісним сповненням обов'язків, докажіть,
що ви дозрілі до державного життя.

Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо Головою
Державного Правління України пана Ярослава Стецька.

Від Уряду ним покликаного до життя очікуємо мудрого, справед-
ливого проводу та заряджень, які узгляднили б потреби й добро всіх
замешкуючих наш край громадян, без огляду на це, до якого віроіспо-
відання, народности й суспільної верстви належать. Бог нехай благо-
словить усі Твої праці Український Народе, і нехай дасть усім нашим
Провідникам Святу Мудрість з Неба.

Дано у Львові при Арх. Храмі Св. Юра, 1-VII.1941 р.

† АНДРЕЙ — Митрополит

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ, СУЩИХ НА ВОЛИНІ!

Мир вам від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа!

Любі мої діти! Велике Боже милосердя і справедливість приблизи-
лися до нас. Довгі роки терпів наш многострадальний нарід наруги і
знуцання над святою вірою православною і над його національними
почуваннями, над його людською гідністю. В державі большевицького
антихриста терор і жах дійшов до нечуваних досі розмірів, в порівнанні
з якими бліднуть переслідування християн за часів римських імпера-
горів Нерона і Діоклеціана. Безбожники жадливо розправлялися з хри-
стіянською вірою, мордуючи архиєпископів, тисячами і сотками тисяч
вірних християн, пастирів і проголошуючи закон зради й ненависти.

Оце на наших очах справедливість Божа словнилася: Один Бог,
одна нація і спільна краща будучність.

Сповнилась наша відвічна мрія. У городі князя Льва з радіовисиль-
ні несеться над нашими горами, нивами, ланами, над нашою так густо
зрошеною кров'ю землею радісна вістка: проголошено Самостійну У-
країнську Державу. Разом з українським народом радіє і наша мног-
страдальна Церква. Відроджена у вільній українській державі — Україн-
ська вільна Православна Церква буде з народом одною нерозривною
цілістю.

В цю велику хвилину звертаюся до вас, любі діти, словами Св. Ап.
Павла: „Благаю вас іменем Господа нашого Ісуса Христа, щоб те саме
говорили ви всі і щоб не було між нами розділення, але щоб були з'ед-
нані в одному розумінні і в одній думці”. (Ап. Павло Корин. гол. 1,
ст. 10).

Любити Бога, любити батьківщину — це найбільша чеснота. Служ-
ба батьківщині — найбільший обов'язок.

Нехай Господь милосердний допомагає Тобі, народе мій, і Тобі,

Уряде наш, будувати Самостійну Українську Державу, а моя молитва за вас перед Престолом Всевишнього буде за вами.

В цей великий час всі українці мусять об'єднатись, всі мусять працювати спільно, бо в єдності сила і ту єдність мусять показати на ділі.

Не треба нам партій, не треба нам боротьби між собою. Всі мусять об'єднатися при нашій Святій Православній Церкві, при нашому Урядові, при нашому Національному Проводі.

Призиваю на весь Український Нарід і його державний уряд всемогуче Боже благословенство.

Дано в м. Луцьку на Волині, Року Божого 1941, місяця липня 10 дня.

† ПОЛІКАРП, Єпископ Луцький

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

ГОЛОВА НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБІРІВ у Львові, 30 червня 1941 р. і ГОЛОВА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

АКТ 30-го ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ

СТЕПАН БАНДЕРА

Коли мова про Акт 30 червня 1941 р. і далші події то треба висвітлити головні моменти, щоб усунути різні невірні, свідомо чи несвідомо розповсюджені, шкідливі для української політики інтерпретації.

Революційний провід ОУН рішився на такий шлях ставлення визвольної справи у зв'язку з німецько-більшевицькою війною пляново, після всестороннього обміркування. Було ясно, що гітлерівська Німеччина не думає позитивно ставитися до справи державної самостійності України, а з другого боку, не хоче відразу викликати боротьбу українського народу проти себе. Невиразною політикою, тактикою обіцянок, що не зобов'язують, і проволок, підтримуванням надій на державну самостійність України після закінчення чи то вирішення висліду війни з СССР гітлерівський режим плянував не допустити до того, щоб прагнення українського народу до державної самостійності спрямувалося рішуче проти Німеччини. Берлін не хотів мати проти себе України, намагався втягти її насамперед у свою війну проти СССР і тим зв'язати її з усією своєю політикою, позбавити можливостей провадження незалежної української політики, використати її у значній мірі виснажити сили України у війні, а далі відомо, яку долю готував Гітлер Україні.

Було ясно, що у відношенні до гітлерівської Німеччини не можна було сподіватися на успішність переговорів, ставлення вимог, переконувальності тощо. Такі заходи були заздалегідь засуджені на неуспішність і могли мати значення тільки тактичних прийомів, щоб мати такі агути і щоб приховати підготову до дії по іншій лінії. Справжня ж самостійницька політика мусіла йти шляхом докочаних фактів, власної ініціативи, не оглядаючись на політику Німеччини, а коли треба, то виразно проти неї. Український народ мусів на початку нової ситуації, створеної воєнними подіями на його землях, виразно і рішуче сказати своє слово, творити своє життя за власною волею, власними рішеннями. І так сталося. Проголошення Народними Зборами у Львові відновлення Української Держави, створення Тимчасового Державного Правління, проведення всенародного плебісциту у формі висловлення волі народу на масових відкритих маніфестаційних зборах-здвигах на всій українській території, вільній від большевицької окупації, розгортання державного будівництва у всіх галузях — все це довершилось власною волею і власними силами українського народу, не зважаючи на бажання і ставлення німців, проти їхньої волі.

Ми глибоко переконані, що честь нації, історична і політична конче-

ність наказували так поступати. Ми не мали надій на те, що такі довершені факти і так виявлена рішуча воля українського народу вплинуть на зміну політичних плянів Гітлера супроти України. Їх ніщо взагалі не могло змінити. Але тільки рішучі і довершені діла з нашого боку могли створити ясну ситуацію, перекреслити найнебезпечніші для України підступні гітлерівські задуми й зберегти відкритий, чистий шлях для дальшої незалежної вільної політики. Такими діями була передусім виразно висловлена воля українського народу, що він сам вирішує питання свого життя, завжди змагає до відновлення своєї суверенної держави, а відношення між Україною і сторонніми силами ставить у залежність від їх пошани суверенних прав українського народу, визнання його суверенної держави. З цих позицій Україна не відступає ніколи в кожній ситуації, і своїх природних прав на державну суверенність не зрікається і під натиском наймогутніших сторонніх сил.

Доконані державотворчі акти мали вирішне значення для скерування й кристалізації основних внутрішніх політичних процесів, які відбувалися в цілому українському народі від літа 1941 р. Вони були виразно спрямовані до державної суверенності. Серед величезних змагань світових потуг могла губитись, пригнітати справа української державності. Червень 1941 року запобіг тому і поставив її в центрі політичного розвитку серед воєнної бурі на Сході Європи.

Основна лінія облудно-підступної політики Гітлера супроти України була перекреслена. Німці спершу ще намагалися її повернути й утримати, сподіючись від її успіху дуже багато. Тому вони не виступили відразу з властивою їм безоглядністю, пробували ліквідувати справу тихцем, зам'яти, відсунути. Коли ж стало видно, що це через рішучу й виразну українську поставу не

вдається, тоді німецька політика була примушена розкрити свої карти, показати дійсне відношення і пляни. Німецькі репресії і курс одвертої ворожо-окупантської політики відкрили очі всім, оголили істоту німецької „остполітік" і створили виразні фронти.

Дехто закидає, що під час Акту 30 червня 1941 р. були вжиті фрази і жести приязного супроти Німеччини тону. В цій справі пора сказати одверте слово, бо наша правда ясна і чиста, і треба припинити фальшиве змальовування дійсності. Ми обстоюємо завжди незалежність української політики, яка керується тільки українською расією, а не кокетуванням (безуспішним!) із сторонніми силами. Стоїть питання про основну лінію української політики під час минулої війни, зокрема супроти Німеччини. Війна Німеччини з іншими державами, доки вона не зачіпала України, вимагала від нас повної неутральності. Україна поневолена большевицькою Росією і в стані боротьби з нею за своє самобутнє існування, за державну суверенність не мала змоги, ні расії будь-як втручатися в справу чужої війни. Коли ж на переломі 1939-1940 р. з німецького боку були виявлені намагання на західних окраїнах і в Польщі втягти українців у війну на заході й вербувати їх до спеціальних військових частин, призначених на західній фронт, Організація і все українство поставилося до цього рішуче негативно. Це пройшло немов непомітно, бо справа була неголосна, але нею було позначене важливе політичне рішення.

Коли ж Німеччина пішла війною проти Росії, нашого ворога, то Україна не могла прийняти неприхильно цього факту. Але тим ще не розв'язувалося питання взаємин між Україною і Німеччиною. Воно мусіло залежати тільки від одного: як поставиться Німеччина до державної суверенності України, чи буде шанувати українську суверен-

ність, українські інтереси, чи буде шукати в Україні союзника проти большевицької Росії. — чи трактуватиме Україну як воєнну здобич і об'єкт своїх цілей. Українська самостійницька політика не могла керуватися тим, що гітлерівська Німеччина така, чи така, отже ми відразу проти неї. Ми мусіли стати і стали на позиції незалежної реалізації наших національних цілей, оборони наших прав і інтересів. А далі мусіла сказати своє слово Німеччина. Коли мало бути розв'язане таке глибоке рішення, згода чи боротьба між Україною і Німеччиною, то тут важили лише істотно великі питання, а не другорядні чи далекі для нас моменти. І ще одно: коли в такій ситуації мала бути боротьба між нами, — то треба було, щоб її неспровоковано і виразно спричинила Німеччина потоптанням прав і волі українського народу. Тому наша лінія дії була чітка: невідступне відстоювання справи державної незалежності, а під умовою шанування її — готовість до приязних взаємин і до спільної війни проти большевицької Росії, і тільки проти неї. Таку політичну лінію ми вважаємо за єдино правильну, її ми намітили: її реалізували і важкими жертвами відстояли — і до неї завжди признаємося. Віримо, що історія її повністю схвалить. А чужий політичний світ також мусить об'єктивно визнати за нами слушність і шанувати нашу поставу.

І ще з одним закидом ми зустрічаємося: чому ОУН так помітно висунулася на перший плян у відновленні державності в 1941 р., чому виразно зазначала свою ініціативу й на чільні місця у відроджуваному державному житті висунула своїх членів? Ті, хто шукають матеріялу для обвинувачень, вбачають за цим амбіції, жадобу влади, переґони, щоб хтось нас не випередив і т. п. — а не хочуть бачити того, що наочно виявилось в живій дійсності. Отже тут вирішальними були три питання: питання самого проведен-

ня пляну, питання відповідальності і питання збереження зайнятих позицій. Все, що було зроблено в червні-липні 1941, можна було провести тільки порядком революційним, захопленням німців розполохом, дуже швидким і рішучим діянням. Це могла і мусіла підготувати й організувати сама ОУН. Якби справа була спрямована на рейки спільної, міжорганізаційної дії, гестапо задалегідь її паралізувало б.

Було передбачено наперед, що німці поставляться вороже, застосують безоглядні репресії, будуть намагатися змусити до відступу, скасування і т. п. Так і сталося. Від самого початку ув'язнення членів Державного Правління й частини Проводу ОУН представники німецького уряду старалися всякими методами схилити до скасування чи саморозв'язання Державного Правління. Представники Розенберга запевняли, що німецький уряд не виступає проти державної самостійності, тільки з нею треба зачекати, а насамперед концентрувати все для розгрому СРСР, пропонували широку співпрацю з українцями, давали термін — 2 роки для поступового запровадження державної самостійності України і т. п. Коли ж такі обіцянки не могли спонукати до скасування актів, тоді прийшли на чергу ультимативні домагання з загрозами репресій супроти Організації і цілого народу, як у ворожій країні. І нарешті дійшло, як відомо, до застосування цих погроз.

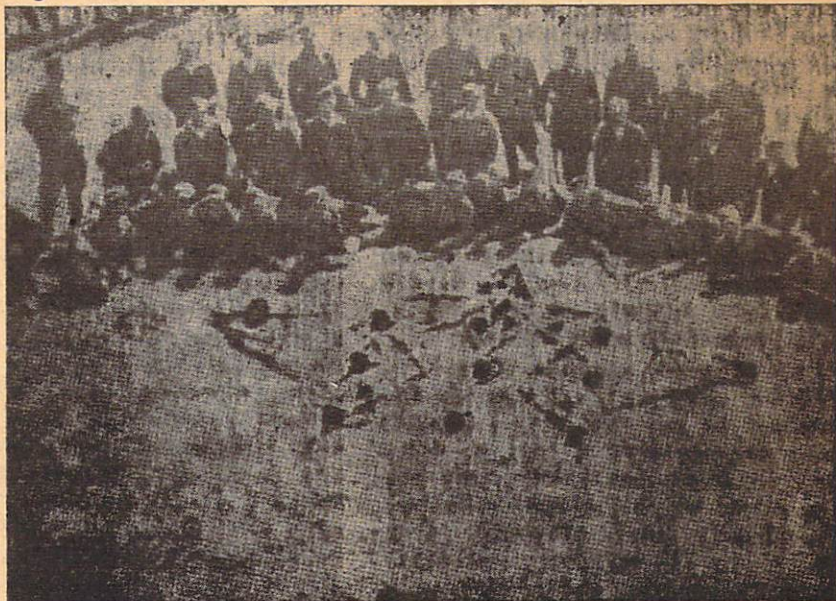
При підготові відновлення самостійної української держави проти волі Німеччини передбачалося такий розвиток і враховано німецькі репресії. Отже йшлося про те, хто, який політичний чинник виступатиме як відповідальний з усіма наслідками цього. Треба було виступати з відкритим шоломом. Коли не було змоги в даній ситуації зброєю оборонити українську державність, то було конечно, щоб ті, хто її очолили, не ховались ніяким способом і не зреклися її під жодним тиском.

Революційна ОУН вважала, що му- сить взяти на себе відповідальність і обов'язок відстояти перед світом і перед ворогом право і волю украї- нського народу. Тому в самому Акті 30 червня була виразно зафік- сована ініціатива ОУН, а Державне Правління очолив член Проводу ОУН. Зроблено все так, що на Орга нізації зосередилася відповідаль- ність, а слідом за цим і всі репресії ворога, спрямовані проти українсь- кої держави, впали на ОУН, яка була загартована і підготована до боротьби, а не на інші українські політичні чинники.

В той період ОУН мусіла висуну- тись на чоло. Інші політичні чин- ники були готові йти цим шляхом доти, поки не дійшло до неминучо- го, одвертого конфлікту з Німеч- чиною. Вони були схильні до іншої політичної тактики, не до ставлення справи на вістрі меча, — радше до пасивного опору, ніж до активного рішення виступу в тій ситуації, на

початку німецько-більшевицької війни. На початку боротьби на два фронти ОУН не могла розраховува- ти на співучасть інших організова- них політичних середовищ. Ситуа- ція була така, що не було змоги для явної, легальної дії таких чин- ників і організацій, які хотіли стоя- ти на позиціях державної незалеж- ности України. А підпільні, револю- ційні методи дії, крім націоналістич- ного руху, іншим середовищам не відповідали. Вони поступово пере- ставали себе проявляти як діючі політичні фактори. На поверхні ли- шилося „відполітизоване” громад- сько-суспільне життя в тих формах, які дозволяла німецька окупація і куди влилося багато сил. А само- стійницьке політичне життя кон- центрувалося в націоналістичному підпіллі, яке стояло одночасно в боротьбі проти німців і проти боль- шевицької Росії.

(*Степан Бандера: „Слово до українських націоналістів-революціонерів”, 1948).*

ВІДДІЛ УПА НА ВІДПОЧИНКУ.
СВОЮ ЗБРОЮ ВОЯКИ УПА СКЛАЛИ В ФОРМІ ТРИЗУБА.

НА НЕБЕЗПЕЧНОМУ ЗАКРУТІ

(Доповідь у 9-ї роковини відмовлення української державности, 30-го червня 1941)

Серед щоденних турбот, серед повені академій, концертів і святкувань навіть не заперімічуємо, як дні біжать за днями і непомітно перегортають календар. І ось тут, на чужині, доводиться нам зустрічати дев'яту річницю проголошення акту 30 червня, 1941 року. Це тільки доказ, що і той факт віддалюється від нас у минуле, набирає прикмет історичности і... припадає пилом забуття. Тільки раз до року гурт українців, подібно як із нагоди інших роковин, зійдеться, щоб на академії пригадати цю подію.

Коли ми сьогодні нашим святочним зібранням відмічуємо роковини 30 червня, то зовсім не для того, щоб за втертим емігрантським звичаєм на щорічній академії стирати пил забуття з тієї дати, не для того, щоб чванитись перед іншими — дивіться, мовляв, яка славна подія в героїчній добі жорстокої — і щоб чергового дня забути про неї аж до чергової академії. Ні! — Ми ввесь рік живемо й будуємо нашу діяльність на засадах, що їх покладено в основу акту 30 червня. А сьогодні — тільки з особливою чіткістю хочемо з'ясувати собі важливість і характер тієї події, хочемо знайти її місце в єдиному потоці змагань за українську незалежну державу.

Тому — вийдімо на хвилину з наших затухлих геттів, замкнімо щільно наші душі для всяких партійних інструкцій, що ділять нас на взаємно поборюючі себе групки, залишімо за дверми цієї залі всякі спори та без гніву й упередження — як українці — розгляньмо цю подію: серед яких міжнародніх обставин було проголошено той акт і що він являє собою для нас — українців?

Говорити про міжнародню ситуацію 30 червня, 1941 року значить стільки, що й говорити про другу світову війну. Вона була безпосереднім наслідком міжнароднього укладу сил, що спирався на версальській мировій системі. Той уклад міжнародніх сил між двома світовими війнами ніяк не був сприятливим для відновлення української незалежної держави, ані для боротьби за неї. Чотири окупанти — Росія, Польща, Румунія й Чехія (а згодом Мадярщина) заздро берегли злочинно набугої власности на українські землі. Вони в зародку нищили всі спроби таких українських політиків, як С. Петлюра і Є. Коновалець, що намагалися висунути українську проблему на міжнародне поле. Несправедлива версальська побудова Європи, що майже цілковито знехтувала ідеалом самовизначення народів, а з другого боку — закріплення комуністичної російської імперії, давали сприятливий ґрунт під ріст гітлерівської системи і прискішували военний конфлікт.

З його вибухом проти себе стали практично три суперники: Німеччина, Росія і Західні демократії. Ніхто з них не давав навіть найменшого натяку на те, що після війни буде вирішено справу самовизначення народів Східної Європи. І ніхто з них не допускав навіть можливості й потреби існування української незалежної держави.

В Гітлеровому „Майн Кампф” було написано: „Ми зупиняємо вічний похід герман на захід і південь Європи і звертаємо свій зір на схід Європи”. Інструкція для СС-ів тільки доповнювала цю напямну: „Шлях до панування німців над цілою Європою веде через підбиття Східної Європи. Там земля, сировини, хліб, там Україна — батьківщина герман... там наша майбутність...”

Політика Москви базувалася, як завжди, на засаді, що „Україна становить невід’ємну частину Росії”; або, як це окреслив на X-ому з’їзді ВКП(б) Сталін: „Центральна Росія — це вогнище світової революції — не може довго триматися без окраїн (України, Білорусі, Кавказу, Сибіру — Р. Р.), які мають подостатком сировини, палива і харчевих продуктів...”

Заяви представників Англії і Франції при wypowiedженні війни Німеччині 3 вересня, 1939 року говорять тільки про повернення стану в Європі з 1938 р. Але і так зв. „Атлантійська Хартія”, видана у серпні 1941 р. през. Рузвелтом і В. Черчілем, на яку так часто й залюбки немов на нових десять заповідей Божих покликаються наші політики, є в своїй основі проти визвольних змагань українського народу і всіх інших народів, поневолених Росією. В тій „Хартії” говориться тільки про відновлення держав, що їх повалили, окупували або заатакували — гітлерівська Німеччина, фашистська Італія і Японія. До таких „покривджених” держав належала теж загарбницька Польща і загарбницька Росія. Іншими словами — автори „Атлантійської Хартії” бажали, щоб карта Європи прийняла назад вигляд карти з 1935 р. А це значить, що всі народи, які після I. світової війни опинилися в російському кітлі, мали б і надалі перетоплюватись у ньому на „один советський народ”. Зокрема Україна повинна бути поділена надалі між чотирьох окупантів.

Справа ще ускладнилась тим, що Західні демократії не були підготовані до війни проти держав „трикутника Берлін-Рим-Токіо”. Вони мусіли оглядатися за всяким союзником, що взяв би на свої плечі один із численних ударів, що їх завдавали їм тоталітарні потуги. Росія, давній історичний партнер Америки, заатакована Німеччиною природньо надавалася для цього. Тим самим — головного ворога України, червону Росію, включено в демократичний фронт, а через те й міжнародня опінія стала ворожою до українських визвольних змагань.

Так ціла друга світова війна, своїм характером і цілями, була скрайне антинародною, була невиправданим злом, була зовсім зайвою. Бо вона не ставила собі за мету визволити поневолені народи, а навпаки — скріплювала їхні кайдани. Бо велась вона Німеччиною за здобуття нових просторів, сировини і людських робочих резервів; Росією — за опанування цілої Європи для остаточного закріпощення цілого світу; Західні демократії боролись за втримання свого стану посідання і наслідків першої світової війни.

При таких цілях трьох суперників не могло бути й мови про самовизначення народів Середньої Європи. Нічого отже дивного, що для народів, які попали між німецький молот і російський серп, було найдоцільніше зберегти неутральність у цій війні, не допустити до зайвої витрати крові, організувати народні маси та вишколювати революційні збройні кадри для пізнішої боротьби з червоною Москвою, як тільки

її полчища посунуть знову на захід. Ішлося отже про фізичне збереження поодиноких націй, яких незабаром мала ждати ще довга і нищівна боротьба проти Росії.

Така проблема заіснувала передусім перед цілим українським народом, а в першу чергу перед його політичним активом.

Коли сьогодні з віддалі дев'яти років дивимося на тодішні події, коли всім нам тодішня заплутана ситуація видається сьогодні до подробиць зрозумілою, простою і несконплікованою, а рішення такими самозрозумілими й легкими, то однак важко сказати, чи наші відповідальні за політичні рішення люди — т о д і — в 1941 році, році „грози і надій” — належно розуміли міжнародну ситуацію, чи правильно її оцінювали і чи згідно з тією оцінкою діяли для досягнення найбільших користей українському народові.

На цю тему в нас багато дискусій, суперечок і взаємних партійних докорів. Однак всі погодимось в одному: ми не сміємо дивитись на тодішні події очима сьогоднішнього глядача, осуд якого затьмарений партійними інтересами. Нам треба вчуватись у тогочасну ситуацію і мати на увазі блискавичний розвиток подій і наші тодішні реальні можливості.

Колись за десятки — десятки років, коли вже імена учасників перейдуть до історії, коли вже й пам'ять по нас самих пропаде, тоді сумлінний історик з холодним серцем розглядатиме документи нашого століття і без гніву й упередження напише: „В ТІЙ ВАЖКІЙ МІЖНАРОДНІЙ СИТУАЦІЇ, КОЛИ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД БУВ ОТОЧЕНИЙ ВОРОЖИМИ І БАЙДУЖИМИ ДО ЙОГО ДОЛІ ПОТУГАМИ, РЕВОЛЮЦІЙНА ОУН ПІД КЕРІВНИЦТВОМ С. БАНДЕРИ У ВІДПОВІДЬ УСІМ ЗАГАРБНИКАМ ЗАІНІЦІЮВАЛА ПРОГОЛОШЕННЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ, 1941 р.

Тому вільно нам критикувати і спосіб і форму і практичне здійснення того почину, навіть перечити поодинокі особи, але сам факт повинен остатись і останеться непорушним: це ж бо був єдиний можливий тоді вияв волі українського народу жити своїм незалежним державним життям та правити собою по своїй вольній волі.

І так, а не інакше, сприйняли цей акт українські народні маси на вільних від російського загарбника українських землях.

Пригадуємо собі сьогодні, як десятки й сотні нас розсіялись тоді по всіх шляхах України та голосили: український народ бажає власної незалежної держави і для цього створив 30 червня своє національне правління. Від Криниці через лемківські гори, Львів, Умань, Білу Церкву, через Дніпро аж до Перекопу — всюди бачили ми пробудження й організування власної української адміністрації, зустрічали радісні обличчя, бо — російського загарбника не стало; але й помічали ми стурбовані очі, що питали: а що з новим наїзником, який недвозначно виявляє свої наміри?

Пригадується теж розмова з молодим селянином, Андрієнком, в одному мальовничому селі над Ігульцем. Він казав тоді, у вересні 1941 р.: „Ми позбулися одного окупанта, а нового „визволителя” придбали. Але раз ми заявили свою волю мати незалежну українську державу, так боротись будемо за неї навіть і проти нього, байдуже, що в нього і літаки і швидкі панцерні дивізії... От, нам би тільки доброго хазяїна придбати...”

Тоді, ні він ні ніхто з нас, не знав, що у Львові вже давно немає нашого правління, що вже у в'язниці і С. Бандера і Я. Стецько, а разом з ним і його міністри; що сотні тисяч членів ОУН ув'язнені, а то й роз-

стріляні німцями; що один з членів правління Я. Стецька, самотній ще на волі, наново організує підпільну мережу і готує ґрунт для творення збройних відділів.

Так, друже Андрієнку, зі степової України! Ні ти, ані наші друзі, що їх згодом розстріляно в Криму в Джанкої, не знали ми тоді, що в невловзі у кожній закутні України знайдеться „добрий хазяїн” — якийсь командир котрогось відділу УПА і зброєю повторятиме вимогу відновлення української незалежної держави, ту вимогу, що її поставлено перед цілим світом актом 30 червня. І не знали ми, що це буде початком кінця гордих армій гітлерівських, які тоді ще „перемагали на всіх фронтах”.

Але в загальному — ми, як і загал українців, розуміли тоді основну тенденцію акту 30 червня та його значення. Це була конфронтація українських стремлень з плянами загарбників. Німеччина мусіла зайняти становище до цієї події та перед народами Східної Європи показати своє справжнє без пропагандивних прикрас, обличчя. У своїй германській зарозумілості німецькі верховоди недобачили, що ліквідація кількох цінної української незалежності замикає їм шлях до всіх народів поневолених Росією і ставить їх у збройний нейтралітет, а навіть у збройний конфлікт з Німеччиною.

І не тільки це. Акт 30 червня став з тієї пори основою дальшої політики українського визвольного руху в відношенні до воюючих сторін та до народів поневолених Росією і Німеччиною. Перша Конференція Поневолених Народів у листопаді 1943 р. виразно окреслює другу світову війну як „реакційну війну імперіалізмів, що заперечують право народів на незалежність”. Друга Конференція ОУН у 1943 році постановляє „творити збройні осередки спротиву”, з яких згодом витворилась УПА та союзні збройні з'єднання інших поневолених народів. Це уможливило організування українського руху спротиву, рівного якому немає в цілому світі, а який згодом знаходить теж своє політичне завершення у створенні УГВР та АБН. Не буде отже перебільшенням сказати, що всі самостійницькі, українські збройні й політичні формації під час другої світової війни завдячують своє повстання Актіві 30 червня.

Сьогодні — страхіття жорстокостей воєнних років одсовуються в гін минулого і вже прибули в пам'яті сучасників. Остається тільки гірка свідомість, що німецький період в Україні та в Східній Європі був кривавий і зовсім зайвий. Бо для кожного народу в Сх. Європі Німеччина своїм виступом створила ще один фронт боротьби, змусила воювати й витратити енергію на боротьбу проти себе і тим на довгі роки поважно відтяжила большевицько-російський фронт. Німеччина відтягнула з нього великі сили революційно-визвольних рухів. Сьогодні кожний народ у Сх. Європі дошкульно відчуває цей брак тих марно втрачених на проти-німецьку боротьбу сил і жертв. Особливо важкі втрати поніс український народ, сини якого мусіли воювати на всіх фронтах світу і в більшості не за свою справу.

Всежтаки навіть у такій несприятливій ситуації, прямо безвиглядній, на цьому небезпечному закруті нашої історії, ми вміли здобутись на акт виразний і безсумнівний, яким ще раз в нашій історії підкреслено безпереривне змагання України до волі, яким покладено тривкі основи під нові форми й керівні центри визвольної боротьби українського народу і всіх народів, поневолених Росією.

І в тому є живучість і сила української нації: в її постійному змаганні до волі, в скорому реагуванні на всі ворожі задуми, в її безперебій-

ному накреслюванні форм і змісту майбутнього. Це особливо важке тепер, коли в цілому світі гримить бій не за минуле, не за теперішнє, а тільки і виключно за майбутнє цілого людства, на яке посягає кривава рука Москви. Інші народи світу борються за своє минуле, обороняють свої здобутки, набуті чесним або підлим способом. До тих народів можна прикласти слова Ю. Клена:

„О, вам народи, що віки
свої у славу угорнули,
Вам пурпур, берла і вінки,
Ви взяли в дар собі Минуле.
А ми, ми творимо Тепер
з хвилин і дій життя поему.
Ми п'яні барвами химер,
що з них Майбутнє ми снуємо.

Акт 30 червня не був обороною минулого. Ним прокламовано ще раз вимогу й потребу української незалежної держави, яка в майбутньому відкриє нову сторінку в житті Східної Європи, а навіть у житті цілого євразійського континенту.

РОМАН РАХМАННИЙ

МИ У ВІЧІ СМІЄМОСЯ СМЕРТІ...

(Марш УПА)

Ну, і що ж, що прийдеться умерти
У похідній шинелі в житах...
Ми у вічі сміємося смерті.
А вмирати прийдеться лиш раз.

Ну, і що ж, що хтось буде ридати,
На воротях даремно ждучи...
Будуть нам маршової співати
До атаки гранати рвучись.

Наша сотня ударна, залізна,
Наша сотня в боях — багатир!
Нас Тризуба веде знам'я грізне
І завзятий наш друг командир.

За потоптану честь України,
За поганьблену землю святу,
Ми ідем, щоб підняти з руїни
Українську державу нову.

(Передрук з органу УПА „Повстанець” ч.5-6)

—●—ЧИТАЙТЕ

—●—ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

—●—ПОШИРЮЙТЕ—●—

„Гомін України”

суспільно-політичний тижневик у Канаді, що заступає позиції українського революційно-визвольного руху і воюючої України.

ЧИТАЮЧИ „ГОМІН УКРАЇНИ”, ВИ ЗНАЙДЕТЕ:

- найновіші відомості з дій українського протиросійського фронту в Україні і поза нею.
- огляд політичних подій з цілого світу.
- статті на політичні, суспільно-громадські, науково-літературні і мистецькі теми та огляд культурного життя сучасної України.
- вісті з українського життя на еміграції, спортові вісті.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Канаді і США річно	\$3.00;	піврічно	\$1.75
В інших країнах річно	\$3.50;	піврічно	\$2.00

Замовляти:

“HOMIN UKRAINY”, Box 334, Terminal “A” — Toronto, Ont., Canada

або

135 Bathurst St., — Toronto, Ont., Canada